

Palatalització o no de la [-s] en el segment final [-ʎs]: els *budells* (ALDC, I, 76. Els *budells*)

(Quan la resposta és *tripes* en comptes de *budells*, hem tingut en compte *anells* [ALDC, III, mapa 464] o *cabells* [ALDC, I, mapa 23]).

Budell deriva del llatí BOTELLUS ‘embotit; budell, tripa’, diminutiu de BOTULUS ‘botifarra’. Aquí ens ocupem del tractament de la combinació *-lls* [-ʎs] del plural d’aquest mot, *budells*. Es donen tres casos: 1) no palatalització de la [-s], que predomina en el cat. oriental, inclòs el balearic, i punts del nord-occidental i valencià; a la loc. 29 es recull *budeis* per una extensió aberrant de la iodització (present en *paia*, *ui*, etc.); 2) palatalització de la [-s], per la palatal /ʎ/, que coneix tres graus: semipalatal [-ʎ̄s], palatal fricativa [-ʎ̣s],

com si fos *budellx*) i palatal africada [-ʎtʃ], com si fos *budelltx*), articulacions esteses pel cat. occidental, especialment el valencià, que posseeix una *s* amb tendència a palatal; 3) despalatalització de la [-ʎ] en contacte amb la [-s] ([-ʎs], *budels*) que provoca una dissimilació que es troba en mallorquí, alternant amb [-ʎs] i on té caràcter de subestimació; el cas de l’alguerès *burels* (on *-d-* > *-r-*) té una explicació diferent: és la [-ʎ] final que, despalatalitzant-se, probablement pel contacte amb els parlars sards -que desconeixen la palatal en fi de mot-, ha passat a [-l] i així, a més de *burel* ‘budell’, diuen *gal* ‘gall’, *fil* ‘fill’, *janol* ‘genoll’, etc. amb els respectius plurals.

